
‘Het Westen heeft de Russische invasie in Zuid-Ossetië erbij laten zitten. Dat vormt een aanmoediging voor Moskou’

Dat veroorzaakt tal van problemen.

Groeperingen overlappen elkaar vaak, mensen hebben dubbele lidmaatschappen. Soms switchen ze, zoals Dmitri Rogozin, die begon als activist in de nationalistische beweging en onafhankelijk politicus werd. Hij klom op tot ambassadeur bij de Navo en is nu vicepremier.”

Zijn de extremisten een bedreiging voor Poetin?

“Als ze voor Poetin zijn, worden ze ingekapseld, dan krijgen ze geld van het regime, en lopen ze mee met demonstraties voor Poetin. Maar veel activisten zijn tegen diens bewind, dat ze als corrupt, liberaal en oligarchisch zien.”

De democratische oppositie laat extremisten meedoen met demonstraties. U vindt dat een slecht idee, hebt u eerder geschreven.

“Het post-Poetin Rusland van de democraten ziet er heel anders uit dan dat van de nationalisten, dus ik snap niet waarom ze met deze mensen samenwerken.”

U ziet ook een ander gevaar: dat het Kremlin die extremisten gebruikt om de oppositie in diskrediet te brengen.

“Neem *Nasji* (‘de Onzen’), de jeugdbeweging die het voor Poetin opneemt, en die zichzelf een antifascistische beweging noemt. Hun argument is: we moeten opkomen voor Poetin, want in de oppositie zitten fascistten. Het regime kan daar ook op wijzen: in die betogingen lopen racisten en nazi’s mee.”

Groeit het extreem-rechtse kamp in Rusland?

“Hoe moeten we dat meten? Zjirinovski heeft ruim 11 procent van de stemmen getrokken, maar de verkiezingen zijn zo gemanipuleerd dat we niet weten hoe mensen stemmen. In peilingen gaat het op en neer. Er was een enorme golf anti-Amerikanisme tijdens de Rus-

sisch-Georgische oorlog in 2008. Dat zakte later weer. Maar over de afgelopen twintig jaar denk ik dat de tendens stijgend is.

Is dat zorgwekkend voor ons?

“Het is echt een veiligheidsprobleem voor Europa. De grootste kwestie is Oekraïne, waar iets kan gebeuren zoals met Georgië en Zuid-Ossetië. Stel: op de Krim, waar aan grote aantallen Russen Russische paspoorten zijn verstrekt, komen Russische nationalistten om bij botsingen met Krimtataren of Oekraïeners. Dan zal in het Kremlin de verleiding heel groot zijn troepen te sturen om de ‘orde’ te herstellen. Wat moeten we dan? Zeggen we: vergeet het internationaal recht – wat Europa deed toen Rusland Zuid-Ossetië bezette?”

Het scenario dat het Kremlin gebruikte in het Georgische Ossetië, bezetting onder het mom van bescherming bieden aan benarde etnische Russen, zou in Oekraïne herhaald kunnen worden, vreest Umland. “Na de invasie tekende Moskou het Sarkozy-Medvedev akkoord, waarin het Kremlin beloofde alle troepen terug te trekken. Vervolgens trokken ze hun troepen nooit terug, onder het motto ‘ach ja, de zaken zijn veranderd’. Het Westen heeft het daarbij laten zitten, dat vormt een precedent, een aanmoediging voor Moskou. Dat kan zeggen: ‘Als we troepen sturen zal het Westen even een hoop lawaai maken, maar als we ze daar laten gebeurt er toch niets.’

Rusland moest tot voor kort enige voorzichtigheid betrachten in de omgang met Oekraïne, omdat het doorvoerland was van Russisch gas naar Europa; de gasexport is goed voor een aanzienlijk deel van Ruslands begroting. Maar nieuwe gasleidingen, ten noorden en zuiden van Oekraïne, wijzigen de verhoudingen. Als Rusland volledig onafhankelijk is van de gaslei-

dingen door Oekraïne, kunnen ze met dat land doen wat ze willen. Wát ze zullen doen, zal deels afhangen van de kosten die een ingrijpen zoals in Georgië teweegbrengt.”

Bij de Oekraïense presidentsverkiezingen in oktober is de extreem-nationalistische partij Svoboda met 10 procent van de stemmen in het parlement gekomen. De partij is sterk onder Oekraïeners in het westen van het land, maar wordt gehaat onder Russisch-talige Oekraïeners, die vooral in het oosten en zuiden wonen. Wat betekent dat in het dispuut met Rusland?

“Svoboda helpt de verdeel- en heerspolitiek van Rusland enorm. De partij is zeer anti-Russisch, en wat zij voorstaat splijt Oekraïne. Ze zien zichzelf als opvolgers van Stepan Bandera en zijn partij, waarvan leden hebben gecollaboreerd met de Wehrmacht en de SS. Bandera en de zijnen worden gezien als verraders in Zuid- en Oost-Oekraïne; daar wonen de meeste Oekraïeners. Hoe sterker Svoboda in het westen wordt, des te sterker worden de pro-Russische sentimenten in het zuiden en oosten.

Moskou wil het land verzwakken door West en Oost te polariseren. Poetin wil macht over Oekraïne – misschien niet door het direct aan de Russische Federatie toe te voegen, maar wel door het stevig in de Russische invloedssfeer te houden. De Oekraïense elite wil dat het land lid wordt van de Europese Unie. Velen zien Oekraïne liefst ook lid worden van de Navo, wat Rusland absoluut wil voorkomen want de Navo is de grote vijand.”

We moeten ons meer zorgen maken over Oekraïne?

“Het gebrek aan aandacht voor Oekraïne is een groot probleem. Al is in de EU de laatste jaren wel doorgedrongen dat het land belangrijk is, omdat het het grootste Europese land is en ook